

“Feriți-vă să aveți dreptate prea repede, prea devreme - ca să aveți la ce visa” (Nichita Stănescu)

decembrie 2011
anul II
nr. 12 (21)

LitArt

Se distribuie
GRATUIT.

Publicație lunară de cultură. Apare la Târgu-Mureș sub egida onorifică a filialei locale a Uniunii Scriitorilor. ISSN: 2067 - 5240

Metafizica ochiului

Iulian BOLDEA

Ioan Es. Pop este, poate, cel mai însemnat reprezentant al generației 90. Volumele sale de versuri (*Ieudul fără ieșire*, *Porcec*, *Pantelimon 113 bis*, *Petrecere de pietoni* etc.) consemnează statura unui poet de autentic suflu liric, ce-și precizează cu acuitate registrul tematic și expresiv, în versuri tensionate, (auto)referențiale, cu o expresivitate de necontestat a consemnării avaturilor concretului. În recentul volum *Unelte de dormit* (Editura Cartea Românească, 2011), se regăsește, în bună parte, relieful tematic și expresiv al poeziei dinainte. Poemele lui Ioan Es. Pop au, în multe cazuri, o alură parabolică, definindu-se printr-o tensiune între spus și nespus, între sugestivitatea detaliului concret și detenta himericului, a unui imaginar din care fiorul fantasticului nu e exclus. Metafizica senzorialității, pe care o desenează în relieful poemelor sale Ioan Es. Pop are, dincolo de accesul la simbolizarea subtextuală a elementelor umanului, și unele dimensiuni arhetiplogice clare, care presupun retragerea ființei în imaginile și semnificațiile de aspect cvasimitic. Pentru eul poetic ce trăiește „sub clopot”, vorbirea nu e decât o mărturie a fragmentarității, o acoladă ultragiantă, tăcerea fiind, de fapt, investită cu privilegiile și promisiunile increatului, ale posibilului, ale nediferențierii, fiind mult mai apropiată de esențialitatea eului: „chiar și astăzi vorbesc doar cu spaimă,/ pentru că locuiesc tot acolo, sub clopot,/ iar vorbirea îmi face rău./ n-am nimic de spus în vorbire umană,/ unde totul este întâmplare și zarvă”. Ciclul intitulat *Dincolo* aproximează orizontul incert al unei dialectici a interiorității și exteriorității, din care se alcătuiește identitatea instabilă a poetului, ce are la dispoziție unelte de dormit precum subvăzul sau subauzul, elemente ale subsimțurilor prin care se poate întrezări acest „dincolo” alcătuit din lumina care „putrezește duminica prin ogrăzi”. Simțurile sunt, pentru Ioan Es. Pop, atât de apropiate de real încât devin, parcă, epiderma lui, limita fragilă prin care conștiința se desparte de lume și de sine. Se conturează, aici, o adevărată „religie a retinei”, o metafizică a ochiului incapabil să-și anexeze lumina dumnezeirii („dumnezeu, atâta cât există, nu rezistă la vedere,/ dar atunci nu ne va mai scăpa/ el face parte din lumina pe care/ ochiul obișnuit nu o vede,/ dar o vede ochiul meu aproape orb./ de la lumină în sus lucrurile devin tot mai grele/ și urcând nu te mai poți întoarce - /marea greutate e chiar ușorul,/ când te ridici, devii greu celeilalte lumi, te prăbușești în invizibil ca un sac cu bolovani”).

Imaginile somnului, reprezentările regresivului în subconștient, semnele abuliei existențiale nu înseamnă, însă, pur și simplu, o abandonare a lucidității, a reliefului rațional al ființei. Recursul la rugăciune se conjugă, uneori, cu sugestii ale hipnoticului: „mă rog cum nu m-am mai rugat niciodată/în leagăn sunt fericit și cuminte și cu încă puțin efort pot repara/toată această viață care a pornit atât de prost” sau: „dorm de două zile. m-am trezit degeaba/e tot azi”. Spiritul fantezist exercitat în secțiunea *potriviri după alecsandri & co* supune unei percepții ludic-parodice poezia românească, de la Alecsandri la postmoderni, cu o propensiune spre un viitor ipotetic. Seducătoare stilistic e, de pildă, paștișă ce amalgamează imagini ale cosmogoniei cu cromatică suav-artizanală a sugestiilor gastronomice, amintind de Emil Brumar. Fantazările ludic-ironice ale lui Ioan Es. Pop sugerează apropieri ilicite dintre obiecte dispartate, într-un univers al semnelor și imaginilor devalorizate sau, pur și simplu, devalorizate: „apocalipsa vine la pachet/azi ai noroc, dar mâine nu se știe/ecranu-i bosumflat ca o piftie/sub care carnea noastră moare-ncet”.

Neoexpresionismul lui Ioan Es. Pop este, în acest volum, unul „îmblânzit”; angajamentul existențial nu mai e atât de radical, iar „negativismul lui fundamental de «poète maudit»” (Nicolae Manolescu) și-a mai atenuat din energiile disolutive. Vizionarismul, suav-apocaliptic, al poetului se materializează într-o scriitură care „strânge cu hărnicie premeditată un vocabular funest, grăbit să ajungă din urmă spasmatice expresionistă și să declame o apocalipsă dirijată”. Chiar dacă nu atinge performanțele din *Ieudul fără ieșire*, chiar dacă există multă zgură (versuri nereușite, imagini stângace, sau incongruențe ale ansamblului), *Unelte de dormit* e o carte ce confirmă talentul remarcabil al unuia dintre cei mai înzestrați poeți contemporani.

LitArt - Diplomă la Gala Premiilor Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș și ale Editurii Ardealul

Gala premiilor literare din acest an s-a desfășurat sâmbătă, 10 decembrie 2011, în sala de ședințe a revistelor *Vatra* și *Lato* din Târgu-Mureș, într-o atmosferă colegială și extrem de prietenoasă.

Poeta și traducătoarea Ileana Sandu, consilier în cadrul Primăriei Municipiului Târgu-Mureș, a dat citire mesajului generos al primarului, dr. Dorin Florea, în care s-a subliniat buna conlucrare cu scriitorii, în cadrul diverselor proiecte culturale derulate în ultimii ani, cu accentul pe participarea acestora la zilele orașului. Scriitorii l-au avut în mijlocul lor, având prilejul de a-i face cunoscute unele proiecte de perspectivă, prefectului Județului Mureș, Marius Pașcan, poet, doctor în filosofie, lector asociat la Universitatea „Petru Maior”.

Momentul festiv a fost precedat și de lansarea noilor apariții editoriale, ieșite de sub teascurile Editurii **Ardealul**, 8 proze scurte & reflecții, aforisme, paradoxuri, de Zeno Ghițulescu, și *Amanta lui Dracula*, tot proză, de Ioan Suciu Moişa, cărți prezentate de criticii literari Al. Cistelean și Iulian Boldea, și de scriitorul Lazăr Lădăriu, moderatorul întregii manifestări fiind poetul și eseistul Eugeniu Nistor, secretarul breslei scriitorilor.

Apoi s-a trecut la decernarea premiilor pentru cărțile cu conținut literar, apărute în 2010. Juriul Filialei Târgu-Mureș a Uniunii Scriitorilor, constituit din: Cornel Moraru – președinte, Zeno Ghițulescu și Eugeniu Nistor – membri, a hotărât asumarea **DIPLOMEI DE ONOARE**, acordată criticului literar Al. Cistelean la 2 decembrie 2011, în cadrul simpozionului organizat la Universitatea „Petru Maior”, cu prilejul sărbătoririi vârstei de 60 de ani. De asemenea, analizând toate cărțile primite la locul stabilit (redacția revistei *Vatra*), până la data limită (7

decembrie 2011), a decis premiarea următoarelor cărți și autori: **PREMIUL DE EXCELENȚĂ** – acordat scriitorului Dan Culcer, pentru volumul bilingv de poezie *Utopia*, apărut, în co-editare, la

înființarea ei (în 1995), funcționează sub egida de onoare a Uniunii Scriitorilor din România. Pentru început juriul a hotărât asumarea diplomelor, acordate anterior, la 6 decembrie 2011, în cadrul manifestărilor culturale organizate la Târnăveni, scriitorului Aurel Hancu și profesorului-director de bibliotecă Gheorghe Moldovan, și, apoi, acordarea unor **DIPLOME DE EXCELENȚĂ** următoarelor personalități: dr. Marius Pașcan – poet, prefect al județului Mureș, pentru susținerea entuziastă a celor mai autentice manifestări culturale; Kocsis Francisko – poet și traducător, redactor șef adj. al revistei „*Vatra*”, pentru frumoasa colaborare în co-editarea Bibliografiei revistei și a antologiilor de proză scurtă și de poezie; prof. dr. Virgil Pană – director adj. al Muzeului Județean Mureș, pentru buna colaborare editorială din ultimii ani; prof. Marin Șara – ex-director al Bibliotecii

Editura **Ardealul & Asymetria** (Târgu-Mureș & Elancourt, 2010); **PREMIUL PENTRU POEZIE** – scriitorului Viorel Mureșan, pentru volumul *Buchetul de platină*, apărut la Editura Eikon (Cluj-Napoca, 2010); **PREMIUL PENTRU PROZĂ** – scriitorului Ion Ilie Mileșan, pentru volumul *Sub zodia patimilor*, Editura Ardealul (Târgu-Mureș, 2010); **PREMIUL PENTRU CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ** – scriitorului Iulian Boldea, pentru volumul *Aproximații*, apărut la Editura Contemporanul (București, 2010). De asemenea, juriul a mai decis și acordarea unei **DIPLOME – revistei LitArt**, redactor șef Adrian A. Giurgea, pentru popularizarea manifestărilor culturale ale breslei scriitorilor mureșeni.

Un alt juriu, constituit din: prof. univ. dr. Cornel Moraru – președinte, prof. univ. dr. Iulian Boldea și lector univ. dr. Eugeniu Nistor a dispus acordarea diplomelor Editurii Ardealul din Târgu-Mureș, editură care, încă de la

municipale „Petru Maior”, pentru organizarea unor frumoase manifestări cu scriitorii și cartea de literatură la Reghin; prof. Mioara Pop – director al Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” Alba, pentru sprijinul susținut în editarea volumelor anastatice din filosofia lui Lucian Blaga; prof. Adela Ciulea – director al Grupului Școlar „Ion Vlasiu”, pentru promovarea în cadrul școlii pe care o conduce a celor mai importanți scriitori din zona Mureșului și a Târnăvelor.

Au fost prezenți la manifestare, alături de scriitorii din granițele Județului Mureș, membri ai breslei din Cluj-Napoca (Viorel Mureșan), Bistrița (Emil Dreptate), Mediaș (George L. Nimigeanu, Ioan Veza).

Sponsorii ediției din acest an a manifestării au fost: Primăria Municipiului Târgu-Mureș și Editura Ardealul.

Ștefan Radu MUȘAT

Recurs pentru Lumină

Am evadat cu tine într-un vis,
 asemeni negrăit,
 pentru că n-aveam la ce ne aștepta
 de vreme ce se nălță tot mai rar
 înspre Dumnezeu câte-o rugăciune
 de la oameni zăvorâți în cugetul eretic,
 apoi năvălesc cu toții -nfricoșați
 spre lumina ancorată undeva de cer
 unde timpul se supune infidel nimicniciei
 pân'la ultima iluzie,
 în clipe definite de existența clepsidrei
 trecătorului mirat, și rânduită vieții,
 ce-mbracă forma cerului divină
 cu anotimpuri păstrate
 în desăvârșirea de la răsărit ;
 oamenii bărfesc adesea ingerii
 c-ar fi năluci risipitoare
 din umbre de apusuri reîncarnate,
 dar ei au uitat demult înfățișarea paradisiului pierdut
 în murmurul ispitei,
 și au uitat – păgânii - și de nada florilor
 înăbușită de absența primăverilor nedeslușite! ...

Însă mai e vreme de renașterea acelor
 ce se risipesc absurd sub cerul lor descult,
 purtând povara de noroi a stelelor ucise,
 mai sunt atâtea vise nesupuse
 și nepurtate-n piepturi de către muritori
 că noi am înflorit alături în visul cel din urmă,
 purtând credința Celui Peamărit din multele ispite,
 și am aflat apoi de crezul în Lumină,
 izvorul de iubire nesecat,
 iubindu-ne atât de simplu și curat
 cu mâinile întinse către semeni
 că suntem anonimii trecători
 prin glorie de cenușă...
 Și noi avem răgaz, iubito,
 să m-adulmec în șoaptele fierbinți, la colțul gurii
 tale,
 de stingem răsărituri unul după altul,
 dureros de trecător,
 dar toate împreună
 în sărutul plămădit din Rai
 pentru umbrele umile de țărână
 ce rătăcesc aidoma în ceasuri efemere,
 de vreme disecate!...

Destin către altă toamnă

Când noaptea s-a făcut aproape lungă,
 copacii -ncep să geamă într-o durere mută,
 vântul
 a -necat corăbii de aramă în apa cerului greoaie
 pentru că aici vremea găzduiește moartea,
 deprimând tăcerea,
 ramuri istovite fulguiesc
 și -mi îngreunează pașii
 în fuioare translucide,
 amorfele de lut rătăcitoare și aproape
 de lumea care se stinge sub îndemnul neclintit al
 destinului,
 încât nimeni nu e responsabil de rutina anotimpului
 care și-a pierdut grația
 în clipe siderale,
 iar cerul se revarsă în cascade ;
 gânduri răvășite își uitară hodina,
 și-am ieșit la orizontul necunoscutului
 către altă toamnă,
 altă soartă ...
 Iubirea ta mă poartă
 spre neputința celor care-și plâng
 înălțarea florilor de altădată,
 și-am ajuns departe, coborând pământuri,
 de-mi albește veghea nopților pe tâmpale,
 iar ochii mei deprinși cu învățătura lacrimii în lume
 tânjesc după blândețea șoaptelor fierbinți,
 căutând cu aceeași frică de -a privi trecutul peste
 umăr
 și traversez neobosit atâtea gânduri ;
 ceasuri nesupuse timpului, de niciunde spre nicăieri,
 îmi despică liniștea
 de -mi sângerează suspinul
 renunțării la mine .

Autor: Maria Moldovan

Ioan GIURGEA-Jărășteanu

Plimbare

Călăuzit de dorul meu aprins,
 Enoriaș al dulcelui amor,
 Zâmbeam, trecând cu pas întins
 Aproape de năvalnicul izvor.

Rămase-n urmă zidurile vechi,
 Întunecate ziduri de cetate,
 Ne-auzite cântece-n urechi
 Acum răsună parcă fermecate.

Tumultoasa apă printre pietre
 Erupe-n măiestrite curcubee,
 Impetuos tăind în maluri vetre,
 Ușor stropind plâpânde erbacee.

Bolți verzi peste tihnitele poteci,
 Evocă templul antic al zeului pădurii
 Sălbaticile ramuri te fac să te apleci
 Cărările ferind de arșița căldurii.

Cărările

Fire-alungite-nprăștiat prin păduri,
 Șerpuitoare peste munți, departe,
 Se-ntind cărările prin frunze de răsuri
 Puternic imprimate ca-ntr-o carte.

Se-ncolăcesc de vârful semeț al unui munte
 Ce-nfruntă înălțimile și norii,
 Prin văi adânci creează-ngusta punte,
 Se zvârcolesc, mereu, în capul scării.

Printre hățșurile dese se strecoară
 Spre luminișuri pline de viață
 În mers tăcut și zvelt de căprioară
 Și depărtărilor în coadă li s-agață.

Melancolie

Încerc să-mi scot din ochi
 Îndurerate lacrimi,
 Dar e-n zadar acum
 Să mă dezgrop din patimi.

Mă zbat cătând în zări
 Să deslușesc un cântec
 Ce-mi poate aminti
 De-amici, cu un descântec.

Rondel

Cântec cu soare și cerul senin
 Pe câmp de verdeață smălțat cu flori albe
 Și fete sprințare la gâturi cu salbe
 Purtând pe umeri ulcioare cu vin.

Și susurul dulce al nopților oarbe,
 Murmurul apei ce curge din plin,
 Cântec cu soare și cerul senin
 Pe câmp de verdeață smălțat cu flori albe.

Ulcica de lut cu iz de pelin
 Pe masa bătrână cu-arome de brad
 Și frunzele nucului bătrân care cad
 Mirosind plăcut a dulce venin.
 Cântec cu soare și cerul senin.

Cântec

Adie vântul și frunzele abia mijite
 Cântă un cântec duios și amar
 E cântecul aspru, de dureri răscolite
 E tristul răsunset hoinar.

Se zbate în chinuri durerea-mi ascunsă
 Și lacrimile mă podidesc,
 Iar inima-mi tristă de jale pătrunsă
 Zadarnic aş vrea s-o opresc.

Seara

Când o stea pe boltă seara licărește tremurând
 Din pădurea-ndepărtată răbufnește o chemare,
 Luna galbenă ca ceara după deal o văd urcând
 Și se-nălță sus pe boltă pe bătuta ei cărare.

Păsărelele-n zăvoaie își termină trilul lor,
 Din pădure se aude clar, cu sunet de cristale
 Linul șopot de pâraie. De pe lac mărețul cor
 Concentrează-n umbra serii și vuieste-ntreaga vale.

Pe o creangă de răchită filomela-și drege glasul
 Și în valuri se revarsă melodia-i ca o vrajă,
 Frunza-n aer neclintită stă, parcă așteaptă ceasul
 Când își lasă peste lume noaptea tainica ei mreață.

Demoscopia

CERART - ARTELE FOCULUI

de CORA FODOR

Este a doua oară anul acesta când membrii **CerArt**-ului reușesc să-și etaleze creațiile întru delectarea publicului. Acest lucru este posibil prin faptul că miezul de constituire a cărui scânteie de ardere este artista Mana Bucur, menține în permanență jarul mocnit care emană căldura unui grup unit prin firele nevăzute ale prieteniei.

Autor: Maria Moldovan

Din când în când, acest jar se stârnește în vâlvătaia unei expoziții cum se întâmplă și în cazul celei de la MureșMall, care angrenează și adună adepți ai artelor decorative din mai multe părți ale țării. Din această incandescență a spiritului creației se nasc obiecte unice ca textură, cromatică, spațialitate și plasticitate. În acest caz, focul nu e unul pârjolitor ci dimpotrivă susține vie verva imaginativă a artiștilor aflați în postura creatorului, modelând pământuri. Ca o completare binevenită se așază învelișul sticlos de email iar prezența sculptorilor face translația între cele două genuri, demonstrând că aspirația ceramicii la sculptură nu e chiar o utopie.

Mulți dintre expozanți poartă morbul ceramicii în ardere raku. Paradoxal este că acest morb e binefăcător. Atracția se datorează efectelor obținute prin concertarea mai multor elemente: oxizi, glazuri, temperatură, fum, talaș, nisip, sare sau alte materiale cu rol vrăjitoresc.

Autor: Gheorghe Moldovan

Multe din lucrările expuse povestesc ceva din încărcătura inedită a unui centru efervescent de lucru al ceramiștilor, așa cum mi s-a relevat din destăinurile lor, locul magic de la Kecskemet. În atmosfera acestuia au pătruns mulți dintre artiștii menționați. Nu doar că au intrat într-un alt timp, respirând acel aer cu iz de bivouac medieval decameronic, fiecare adăugând propria-i poveste șirului nesfârșit, ci au adus cu ei experiența adaptată propriei imaginații și propriilor căutări. În această atmosferă miraculoasă s-a scufundat în această vară și artista Mana Bucur. Rezultatul revenirii la suprafață a fost unul benefic-purificator pentru lucrări. Clasicul raku a devenit „naked raku”- adică raku-dezgolit. Lepădându-și coaja de glazură arsă, obiectul rămâne cu o epidermă perfect întinsă, cizelată în prealabil, cu multă străduință, de

artist. Lucrările rezultate sunt ca niște file albe, modelate, pe a căror suprafață se aștern semnele unei scriituri grafice, iar craclurile devin subtile irizări, vascularizări ale unui epiteliu, ca niște capilare care permit fumului să se insinueze. Sunt subtile sinapse în ceramică rezultând un soi de obiecte „zen”. Nu departe de această experiență, dar cu propriul limbaj, se află și artista Forró Ágnes. Seria ferestrelor din incintele sale descrie materialității fragile și se transformă într-un rezervor de delicatețe emoțională, dată și de puritatea albului. Pe-tele de roșu, ca niște zvâcniri ici și colo, vin să potențeze și să susțină efectul.

Rămânând în spațiul generos al „rakuzărilor”- George Moldován își continuă curgerea gândurilor sale, adunând în căușul timpului *Picături de memorie*. Amprentate pe suprafața crudă devenită peliculă fotografică, chipurile nostalgice, îndelung studiate, surprinzând caracterul celor dragi ai familiei, devin medalioane atârinate pe ramificațiile propriului arbore genealogic în ceramică. Artistul nu lasă uitarea să se aștearnă ținând amintirile (unele mai vii, altele reflexive, unele terne și totuși prezente, altele simbolice) captive în micile sferoide îmbibate-n timp. Aceste *Picături* poartă patina infinitelor grisauri, cum doar raku-ul le poate crea din răsurile fumului. Ademeniți în mrejele imaginației sale, artista Mária Moldován prin intermediul arcei timpului său ne oferă și modalitatea de plutire în această dimensiune

Autor: Gyarmathy Janos

a unor închipuite vremuri diluviene de creativitate. Născut din împreunarea văzduhului cu pământul, animalul său înaripat tronează pe „moliciunea” unei perne pietrificate, păzind vorbele unei povești ținută cu strictețe într-un sertar închis. Însă cuvintele mai îndrăznește s-au strecurat afară scrijelind apăsător pământul cu literele lor.

Ca niște magicieni ai șamotelor, faianțelor și ai glazurilor bine coapte, soții Crăciun coboară din Baia Mare aducând cu ei lumea amestecului de forme într-o dinamică doar

Autor: Mana Bucur

aparent necontrolată. Ca dintr-un bălci tragic al personajelor lumii anonime, fac parte și cele două *Mătuși ale fetelor nebune* răsându-și de toți cei ce le privesc, trădând cu zâmbe-

stăpână!

Și în zona arderii raku se înscrie și Csiki Orsolya. De inspirație vegetală, lucrarea sa se construiește într-o spirală ascendentă.

Și în zona arderii raku se înscrie și Csiki Orsolya. De inspirație vegetală, lucrarea sa se construiește într-o spirală ascendentă.

Schimbând registrul, cu jovialitatea și to-

ul lor sarcastic, ironia creatorului - Gheorghe Crăciun - într-un duet mai mult sau mai puțin glazurat. *Venus* își poartă cu mândrie frumusețea primitivă care sfidează timpul. Departe de figurativ, lucrările Juditei Crăciun sunt transformări geometrice ale materiei într-o spațialitate bine gândită. Monumentalul e adus și redus la miniatural. Obiectele ei par mici mașinării de forme sinuoase sau angulare. Intervin apoi glazurile care îndulcesc formele în alternanță.

De formație sculptor, Gheorghe Mureșan a fost câștigat de artele focului pe o temă de suflet preluată din lumea formelor sale robuste. Este vorba de tema jilțului arhieresc. De data aceasta, incandescența obiectului e stinsă de talașuri și nisipuri. Tăvălit prin materia care astâmpără vîpia, el capătă patina fumurie a unui obiect sacru ținut de veacuri în vecinătatea lumânărilor. Vasul tradițional, voit spart, purtând glazuri în nuanțe de pământuri și ierburi, își dezvăluie interiorul inaccesibil prin prezența spinilor. Tot sculptor ca practician și artistul Gyarmathy János oprește travaliul muncii sale în etapa de pământ modelat în cele trei piese inconfundabile în stil. Cei trei saltimbanci devoalează însușirea duală a măștii: pe de-o parte amuzament în fața caricaturii comice, pe de alta parte descoperirea ființei umane tragice prinsă în caruselul vieții pândită de gravele primejdii ale însingurării.

Autor: Gheorghe Mureșan

reactualizat prin nota personală a modelelui din șamotă albă, pe a cărui carnalitate se plimbă lasciv privirea. Partea superioară, la origini desfigurată, e completată, ca într-o metamorfoză a corpului cu o cochilie din sticlă ruгоasă. Nuanțele mate, de albastru verzui, par semne de vechi depuneri marine.

Perpetuându-și meseria de la o generație la alta, cei din familia Olteanu surprind prin fragilele plăsmuiri ale porțelanului. Troițele în miniatură ale Carei, adăpostesc personaje sub protecția aripilor aurite de inger; himerele imaginației lui David izvorăsc din dorința de refugiu în lumea oniricului, iar faianța lui Leontin suportă cu brio jocul îmbinărilor structurilor modulare.

Cristian Ianza propune ferestre deschise spre credință. Semnul crucii se decupează în fundal pentru ca lumina lumânării să potențeze sacralitatea. Angoba învelește lucrarea protejând-o precum credința omul smerit.

Autor: David Olteanu

Și nu în ultimul rând, Leontin Țibacov riscă cu succes îmbinarea mai multor materiale: lemn, lut și fir textil. Lemnul devine suport al piciorului rețezat ca semn al curmării definitive a dorinței de mișcare, de hălăduire, de libertate. Efectul de pironire este dat de cuiele ceramice colorate în jurul cărora se înfășoară firul restrictiv.

Performanța acestei expunerii denotă nu doar o detașare totală a ceramicii contemporane față de ancestralul rost utilitar ci și o distanțare față de abordarea clasică a acestui domeniu al artei decorative. Puternic individualizate fiecare lucrare în parte definește o personalitate. Vă invit să cunoașteți mai bine aceste 16 personalități cu personalitate prin intermediul lucrărilor lor!

LitArt are nevoie de mai mult decât de susținere morală

Adrian A. Giurcea
redactor-șef

Iată-ne ajunși, stimați cititori și colaboratori, la finele celui de-al doilea an al existenței „LitArt”. Un an plin de bune și rele pe care l-am traversat nu fără dificultăți, dar în care am reușit să aduc în fața Dumneavoastră publicația „LitArt” atât în format tipărit cât și în format electronic. Am menținut tirajul astfel încât ediția tipărită a ajuns lunar la circa 1500 de cititori, în timp ce în format electronic am depășit granițele județului și ale României având sute de cititori fideli atât în Europa cât și în SUA sau chiar în Asia. Toate acestea nu le-am făcut însă de unul singur, ci sprijinit de persoane care au înțeles cât de important este să ajuti la promovarea, acum când mai toată lumea este prizoniera televizorului, culturii în forma tradițională,

prin intermediul presei scrise, atât tipărită cât și în mediul virtual. Iar în luna decembrie le pot spune că, iată, sprijinul lor nu a fost în zadar, demersul nostru fiind recompensat cu o **Diplomă în cadrul Galei Premiilor Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș și ale Editurii Ardealul**. Această recunoaștere a implicării LitArt în popularizarea manifestărilor culturale ale bres-lei scriitorilor mureșeni, venită chiar din partea Filialei Târgu-Mureș a Uniunii Scriitorilor din România, este deosebit de importantă pentru noi și sper să fie receptată ca atare și de cei care ne-au sprijinit în demersul nostru și fără de care, acum, la sfârșit de an, trebuie să recunosc, nu știu dacă în 2012 vom reuși să mergem mai departe. Pentru că,

dincolo de o susținere morală din partea cititorilor și a colaboratorilor, orice publicație are nevoie de un minim suport financiar care să acopere cheltuielile de producție. Iar în cazul publicației noastre, al cărei tiraj tipărit se distribuie gratuit, acest suport este cu atât mai necesar.

Nu știu să spun acum dacă în 2012 vom reuși să mergem mai departe sau dacă vom rămâne doar în zona electronică, pe internet, dar vă spun că proiectul nostru este departe de a se fi încheiat. Asta deoarece, din 2012, cu certitudine ediția electronică a revistei va veni în fața Dvs. cu încă două produse: **Biblioteca LitArt** și **Librăria LitArt** care sper să vă suscite interesul. **La mulți ani!**

MEMORIA TIPARULUI - Mărturii ale presei mureșene de altădată

Sfârșitul de an – monden și caritabil

de Angela Măgherușan Precup (angelaprecup@yahoo.com)

Atmosferă de decembrie în Târgu-Mureșul anilor '20... Străzile orașului sunt tot mai aglomerate, magazinele centrale din Piața Ferdinand tot mai aglomerate, reclamele de sezon împânzesc paginile gazetelor locale iar oferta petrecerilor mondene este tot mai largă. Comercianții se întrec în atragerea onoratei clientele „căci de Sărbători ne-au sosit cele mai extrafine lichioruri franceze, și cele mai fine și aromatice rumuri pentru ceai”¹, sau în găsirea de noi parteneri de afaceri oferind revanzătorilor „rabatul convenit” în schimbul desfacerii „obiectelor pentru înfrumusețarea pomului de Crăciun”², în timp ce Camera de Comerț și Industrie pregătește o a doua ediție a Târgului de Crăciun, din convingerea că „Târgurile acestea servesc în primul rând interesele industriașilor, dându-se prilej ca marele public să cunoască în mod direct produsele industriei din oraș cari, în toate privințele pot concura cu produsele altor orașe.”³

Deși imediat după Unire Târgu Mureșului îi lipsea tradiția instituțiilor administrative, culturale sau educative românești, o consecință a realităților istorice care împiedicaseră construcția acestora înainte de 1918, se pare că populația românească a orașului avea o solidă tradiție a reuniunilor mondene. O dovedesc numeroasele serate și baluri care animau orașul în perioada interbelică, aducând tradiția vestitelor evenimente mondene din zona Reghinului săses și spre capitala județului.

Mondenitatea și caracterul caritabil erau elementele definitorii ale acestor evenimente,

Palatul Culturii Târgu-Mureș - gazda celor mai multe evenimente mondene în perioada interbelică

într-o formulă care îmbina eficient utilul cu plăcutul, cu atât mai mult la sfârșit de an când energiile organizațiilor politice sau culturale locale se mobilizau în pregătirea celei mai reușite reuniuni, găzduite cel mai adesea de sălile generoase ale Palatului Cultural, unde lumea bună a Târgu-Mureșului interbelic se aduna de obicei cu un scop caritabil, pentru a petrece mai apoi până dimineața.

Un astfel de bal de binefacere, organizat la trecerea dintre anii 1922 și 1923 la Palatul Culturii din Târgu Mureș în beneficiul orfanilor de război, prilejuia și o dezbateră în presă pe tema preferinței tineretului vremii pentru ritmurile moderne, în detrimentul muzicii și dansului românesc tradițional: „În mijlocul unei veselii generale s-au vândut o mulțime de obiecte la tombolă, încasându-se sume frumoase. Inimioșii organizatori ai acestui bal – în fruntea cu Dna Pop – ne vor ierta dacă vom adăoga o observație... elegiacă, vorbind de o seară veselă: Am văzut abia două costume românești la acest bal, dela care dansurile naționale au fost cu desăvârșire exilate. Ceea ce făcea pitorescul balurilor de odinioară erau grațioasele și atât de decentele jocuri naționale: Hora, Romana, Ardeleana, Hațegana, Țarina, Lugojana, Brăulețul, Chindia etc. Tempi passati... Dansurile acestea în cari se oglindește atât de fidel vociunea sprintară și curată a poporului nostru au fost măturate de cortegiul grotesc și imund al wanstepului, Shymiului și Fox-trottului... [...] Saltimbăncăriile importante din Africa și America de Sud – după ce au cucerit toată Europa, trebuiau să triumfe și la noi. Altfel, rămâneam o națiune de țărani exotici – și firește, era păcat...”⁴ scria ironic gazeta țărănistă Mureșul.

Regăsim această abordare din registrul tradiționalist, dominant în presa mureșeană

românească a perioadei interbelice, și în argumentația ziarului de dreapta *Drum drept* referitoare la pomul de Crăciun – surrogat al simbolurilor românești autentice: „Prin splendoarea sa și prin aspectul său simbolic, bradul de Crăciun, izvorător de lumină și aducător de daruri și de altă bucurie, a devenit un element de o înaltă semnificație estetică și etică. [...] Totuși, pentru noi, bradul de Crăciun, cu tot aspectul său impresionant, rămâne numai un surrogat, neavând rădăcini în tradițiile noastre populare.”⁵

Alte locații mondene în Târgu-Mureșul anilor '20-'30 erau celebrele restaurante ale orașului, cu vestitele lor fleici care, mai în glumă, mai în serios, recomandau un specific al zonei:

„Revelionul românesc în Tg.-Mureș s-a serbat ca și în anii trecuți din inițiativa Partidului Național Român în sala mare a Restaurantului Central. Prezența în localitate și participare la această masă a dlui deputat Pavel Brătășanu a adunat la un loc tot ce are mai distins acest oraș – în afară de militari și magistrați – ca intelectuali și meseriași. Au participat și vreo 20 de țărani din comunele învecinate, fiind la un loc aproape 300 de persoane. O caldă animație a domnit tot timpul. [...] Petrecerea a urmat apoi cu dans și muzică până în zorii zilei.”⁶ Petreceri similare, scria *Gazeta Mureșului*, aveau loc la Restaurantul Transilvania: „Tradiționala petrecere de anul nou a fost organizată de Societatea Tinerimii Române din Târgu-Mureș, în restaurantul Transilvania. Sălile au fost neîncăpătoare pentru publicul doritor să participe la această petrecere. [...] În numele societății a făcut urări de anul nou dl. prof. E. Mărculescu. S-a petrecut până dimineața, cu multă voie bună.”⁷ Iar restaurantele mai mici ale orașului nu se lăsau mai prejos: „În preseara anului nou s-au întrunit la restaurantul Meder vreo 50-60 oameni de bine, cari au ținut ca în fața grelelor momente ce le trăiește țara, să petreacă împreună seara ultimă a unui an de muncă și încercări grele. – Siguranța de stat a ținut să fie reprezentată prin 3 agenți, tot odată și poliția prin 2. Această măsură a indignat și a revoltat pe toți cari în trecut și-au avut fiecare partea grea din canonul neamului nostru și a stârnit în unii milă față de vigilența conștiincioasă, iar în alții scârbă și revoltă!”⁸

În pragul celui de al doilea război mondial, acțiunile de binefacere vizau și întrajutorarea familiilor concentrațiilor, prin evenimente culturale precum cel inițiat în decembrie 1939 de Conservatorul Municipal, eveniment reflectat în epocă de ziarul *Glăsuț Mureșului*: „Secția de artă dramatică a Conservatorului din Tg.-Mureș, de sub conducerea d-lui prof. Gh. Chirvăsuță, sub patronajul dlui primar General medic Eugen Curta, va da un spectacol cu copii care urmează arta dramatică la această secție. Venitul este destinat scopului patriotic pentru ajutorarea familiilor sărace a concentrațiilor. Micii artiști vor da spectacolul în sărbătorile lunii Decembrie, jucând piesa de teatru «Colțul Străjeriței Titina», de d-l. prof. Gh. Chirvăsuță, un rutinat și talentat actor, care a condus dela înființarea ei din 1935, secția dramatică a conservatorului din Tg.-Mureș.”⁹

Cu toată incertitudinea perioadei, cadrele militare ale orașului găseau însă răgazul necesar pentru a marca într-o atmosferă selectă trecerea dintre ani, după cum o relevă o relatare a publicației locale *Avântul obiectiv*: „Într-un cadru de perfectă camaraderie și familiaritate s-a serbat la Divizia XX din localitate tradiționalul revelion al anului 1939. Au luat parte ofițeri superiori, în frunte cu d. general Georgescu Pion, Comandantul Diviziei, mai mulți civili, precum și un număr de tineri ofițeri și domnișoare, cari au făcut ca această frumoasă petrecere să depășească cadrul de obișnuită atmosferă.”¹⁰

Printre amintiri despre revelioanele Târgu-Mureșului de altădată, peste ani, La Mulți Ani!

1. *Bodega La „Selișteanu”*, în *Mureșul*, anul I, nr. 7, 14 decembrie 1922, p. 3.
2. *Pentru Crăciun!*, în *Sămănătorul*, Reghin, anul III, nr. 36, p. 4.
3. *Târg de Crăciun în orașul nostru*, în *Mureșul*, anul I, nr. 7, 14 decembrie 1922, p. 3.
4. *Un bal de binefacere*, în *Mureșul*, anul II, nr. 1, 4 ianuarie 1923, p. 2.
5. Prof. Nic. Sulică, *Pomul de Crăciun*, în *Drum drept*, anul I, nr. 15, 21 decembrie 1936, p. 2.
6. *Revelionul românesc*, în *Mureșul*, anul V, nr. 1, 3 ianuarie 1926, p. 3.
7. *Revelionul românesc*, în *Gazeta Mureșului*, anul II, nr. 1, 10 ianuarie 1923, p. 8.
8. *Masă comună*, în *Mureșul*, anul II, nr. 3, 18 ianuarie 1923, p. 2.
9. *Serbarea „Teatrului de copii” dela Conservatorul Orașului, pt. săraci*, în *Glăsuț Mureșului*, anul VI, nr. 217, 14 decembrie 1939, p. 4.
10. *Revelionul dela Divizia XX Mureș*, în *Avântul obiectiv*, anul II, nr. 2, 16 ianuarie 1939, p. 7.

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida
onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240
Tipărit la SC BAPAGENCY SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: **Societatea Scriitorilor, Editorilor și Tipografilor Mureșeni; Editura “MUREȘ” și www.cultura.inmures.ro**
Colegiul onorific: **Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU**

Redactor-șef: **Adrian A. GIURGEA**

Redactori-colaboratori: **Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA, I. SUCIU MOIȘA, Angela MĂGHERUȘAN-PRECU, Ovidiu I. POP, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN**

Adresa de corespondență: **Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro**
Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa **www.litart.ro**

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.